

אחי ורעי,

מנהיגי חינוך יקרים מאד!

בהתרגשות גדולה אנו עומדים לפני סיום שנת השמיטה.

בזמן שבית המקדש היה קיים, דווקא בסיומה של שנה בה התרכזו בני ישראל בלימוד תורה, כשהם פנויים מטרדות החיים, כשהם מלאים אמונה בקב"ה, לאחר שכל אחד הפקיר את שדותיו והתחושה של שוויון בין כל בני האדם הייתה בשיאה - היה העם כולו עולה לירושלים לקיים את מצוות הקהל. נשים גברים וטף, עלו לרגל לשמוע את המלך קורא בתורה. החוויה הייתה אדירה ומיוחדת, כשכולם מגיעים לספוג תורה בחוויה של עם ישראל כולו. ואמנם הרמב"ם ביטא זאת בצורה המרוממת ביותר - חוזרים למעמד הר סיני! פעם בשבע שנים, במוצאי שנת השמיטה בחג הסוכות, חוזר היהודי לחוויה ולהשראה של מעמד הר סיני. הוא מגיע מוכן, אחרי שנה של הכנה, אחרי ארבעים הימים שמר"ח אלול ועד יום כיפור. מתוך הטהרה הוא מקיים את מצוות שמחת החג - ומכאן אפשר להמשיך ולעלות בסולם העולה בית א-ל. כך כתב האברבנאל: "ובבוא כל ישראל להראות את פני ה' יהיו דבקים בו, ואז ישמעו את התורה ככוונה רצויה וילמדו ליראה..."

טעמים רבים נאמרו למשמעות מצוות הקהל:

התורה "מתייקרת" - כך כתב בעל ספר החינוך: "לפי שכל עיקרן של ישראל היא התורה.. מה הקיבוץ הרב הזה שנתקבצו יחד כולנו? ותהיה התשובה, לשמוע דברי התורה שהיא כל עיקרנו ותפארתנו".

התורה "מתחדשת" - כך כתב ה"שפת אמת": "שהיה מתגלה להם מחדש אור התורה כפי מה שהיה צריך להם אז, כי מציון תצא תורה". לצד לימוד התורה: "כי הם חיינו ואורך ימינו", בהקהל בירושלים התגלה מחדש אור התורה!

תשובת רבים - כך כתב הכלי יקר: "שהקהל יש בו צורך גדול אל התשובה, כי על ידי שהם מקוהלים, יהיו אגודה אחת ויטו שכם אחד לשוב אל ה' ". תשובה כללית, של רבים המרגישים מחויבים זה לזה ואוהבים זה את זה, אפשרית דווקא כשעם ישראל מתקהל במקדש.

חוזרים לתקופת המדבר - והתורה היא התנאי לאחדות האומה - כך כתב הרש"ר הירש: "החג מאחד את האומה כולה בזיכרון אותם הימים, שבהם לא החקלאות והעסק כי אם הסדר המופלא שלו ית' קיים את כולם, על נשיהם ועל טפם, בתוככי המדבר, כשענני הכבוד הגנו עליהם... והוא מנהיגם... לקרוא מתוך תורה זו לפני כל העם שנתקהל, למען יוצהר תמיד מחדש עם ראשיתה של כל תקופת חקלאות ועסק, כי הדרך אל ה' - רק בדרך תורתו היא, כי הברית עם ה' - הברית עם תורתו היא, כי התורה היא התנאי לאחדות האומה ולישועתו ית'..."

מתחזקים ביראת שמים ואומרים שוב "נעשה ונשמע" - כך כתב הרד"צ הופמן: "על ידי זה שכל העם ביחד ישמעו את פרשיות התורה העיקריות המשרישות יראת שמים בלבם, יחזרו להתבונן במה שקיבלו על עצמם בסניי "נעשה ונשמע", וכולם ישימו דבר זה ללבם. נמצא שקריאה זאת הייתה לה מטרה דומה לקריאתו של המלך יאשיהו (מלכים ב, כג) וקריאתו של עזרא (נחמיה ח)".

וכמוכן ה"יחד" של כל בית ישראל, נשים גברים וטף. "והטף למה מביאין? כדי לתת שכר למביאיהן". את החוויה הגדולה של ברית, את התחושה של היות כל פרט חלק מאומה גדולה סביב התורה סופגים כולם, הרב הגדול, היהודי הפשוט, האישה והטף שבעגלה.

ננסה ללמוד את המצווה היקרה והמיוחדת הזו. מתוך החיבור האישי שלנו נתפלל להדביק את תלמידינו והוריהם. נלך בדרכו של האדר"ת, רבה של ירושלים, שקרא לחדש את מצוות של הקהל בקיום מעמד 'זכר להקהל'.

ננסה לצד הלימוד, לחזור לתהלוכה של כל משפחת החמ"ד לכותל המערבי, כפי שנהגו לראשונה בשנת השמיטה תש"ה. נחזק את ה"יחד" של בית ישראל כולו, סביב התורה הקדושה.

וה' יאיר דרכנו,

אברהם

מדור תנ"ך

מבוא

מצוות הקהל מופיעה בפרשת וילך, לקראת סוף ספר דברים (ל"א, י-ג). ננסה, תוך כדי קריאת הפסוקים, לשים לב לרכיבים השונים הקיימים במצווה זו.

א. עיון בפסוקים

בשלב ראשון, ננסה לפרק את הרכיבים השונים הקיימים במצווה זו:

(י) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר, **מִקֵּץ שִׁבְעֵ שָׁנִים, בְּמַעַד שְׁנֵי הַשָּׁמָיִם, בְּחַג הַסִּפּוֹת:**

(יא) **בְּבוֹא כָּל יִשְׂרָאֵל לִרְאוֹת אֶת פְּנֵי ה' אֱ-לֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר, תִּקְרָא אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת, נֶגֶד כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם:**

(יב) **הִקְהֵל אֶת הָעָם, הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף, וְגִרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ, לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וַיִּרְאוּ אֶת ה' אֱ-לֹהֵיכֶם, וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דְּבַרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:**

(יג) **וּבְנִיָּהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ, יִשְׁמְעוּ וּלְמַדוּ, לִירְאֶה אֶת ה' אֱ-לֹהֵיכֶם, כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל הָאָדָמָה, אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:**

אם כן, לפרשייה זו מבנה מופתי - התורה מפרטת את פרטי הרקע למעמד (מקום, זמן), תוכן המעמד (נוכחים, והפעילות המתרחשת) ואף כותבת מפורשות מהי מטרת המעמד.

מורים ומורות יקרים!

שלום רב,

מצוות הקהל היא מצווה מיוחדת שכל עם ישראל מצווה לקיימה באופן אישי. אנו שמחים להגיש לכם את חוברת "הקהל" המיועדת להעמקה בנושא בהיבט בינתחומי של ארבעה מקצועות.

במדור תנ"ך - באמצעות עיון בפסוקים.

במדור תושבע"פ - באמצעות הרחבת פרטי הלכות.

במדור מחשבת ישראל - באמצעות העמקה בהיבטים השונים של המצווה.

במדור היסטוריה - הרחבת הרקע ההיסטורי להתפתחות מעמד 'זכר להקהל'.

אנו מבקשים וממליצים לעיין בהיבטים המגוונים של המצווה ולהעמיק בהם בעזרת מערכי השיעור המופיעים בסוף החוברת.

שנזכה "לשמוע דבריה של תורה", כדברי ספר החינוך, מתוך שמחה ומתוך תפילה שנזכה לחזות בשוב ה' ציון ברחמים.

בברכת אחדות ושלום,

הרב ד"ר יוחאי רודיק

מפמ"ר מחשבת ישראל

יו"ר ועדת השמיטה

הרב אלי טרגין

כותב ועורך החוברת

מרכז הלכה והוראה

תוכן העניינים

מדור תנ"ך.....3

מדור תושבע"פ.....11

מדור מחשבת ישראל.....17

מדור היסטוריה.....23

מערכי שיעור.....29